

**Stanowisko Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku
z dnia 27 marca 2025 r. w sprawie sytuacji rzemiosła oraz sektora małych i średnich
przedsiębiorstw na Pomorzu**

W związku z obchodzonym w 2025 roku na Pomorzu – Rokiem Pomorskiego Rzemiosła, który został ustanowiony przez Sejmik Województwa Pomorskiego, Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego w Gdańsku zwraca uwagę na sytuację pomorskiego i polskiego rzemiosła. Pochylając się nad aktualnym stanem i potencjałem rzemiosła i sektora MŚP, WRDS w Gdańsku wskazuje również na obszary, gdzie istnieje potrzeba wprowadzenia działań i zmian w celu poprawy prowadzenia działalności gospodarczej, które służyć będą rozwojowi gospodarczemu w regionie i w całym kraju, wzmocnieniu całego sektora MŚP oraz poprawie sytuacji w zakresie kształcenia zawodowego i rynku pracy – z korzyścią dla całej gospodarki.

Rzemiosło na tle sektora MŚP w Polsce i na Pomorzu:

W Polsce 2/3 PKB generowane jest przez przedsiębiorstwa, z czego sektor MŚP stanowi w strukturze przedsiębiorstw aż 99,8% i wytwarza 45,3% PKB. Spośród osób pracujących w przedsiębiorstwach – 2/3 pracuje właśnie w sektorze MMŚP. Podobne proporcje funkcjonują w województwie pomorskim. Szacuje się, że co czwarta firma w sektorze MŚP to firma z branż rzemieślniczych, czyli rzemiosłem w Polsce zajmuje się ponad pół miliona firm. Rzemieślnicy odgrywali i nadal odgrywają ogromną rolę w rozwoju gospodarczym, społecznym i kulturalnym Pomorza i całego kraju. Rzemiosło stanowi istotną część sektora MŚP, a rzemieślnicze firmy tworzą wiele miejsc pracy. Ocenia się, że ok. 35 % zakładów rzemieślniczych to firmy rodzinne, w tym wielopokoleniowe. Rzemiosło charakteryzuje duża różnorodność branż, a firmy rzemieślnicze oferują usługi i wyroby przede wszystkim dla lokalnych klientów, ale część z nich działa w skali ogólnokrajowej czy też stawia mocno na eksport.

Dominującymi branżami w polskim rzemiośle są: budowlana, drewna, tekstylna i odzieżowa, metalowa, elektrotechniczna i elektroniczna, fryzjersko-kosmetyczna oraz spożywcza. Ważnym obszarem jest rzemiosło artystyczne, tak jak na Pomorzu branża złotniczo-jubilerska i bursztyniarska, czy stolarstwo artystyczne. Firmy rzemieślnicze, to nie tylko zakłady typowo rękodzielnicze w zawodach unikatowych, także tych zanikających, czy artystycznych, gdzie pracuje się głównie tradycyjnymi technikami. Dzisiejsze rzemiosło to także nowoczesnie zarządzane firmy korzystające z innowacji technologicznych, automatyzacji procesów, czy też sztucznej inteligencji. Szczególnym wyróżnikiem firm rzemieślniczych jest dążenie do zapewnienia wysokiej jakości produktu i jego wyjątkowego, zindywidualizowanego charakteru, a także dbałość o relacje z klientem.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 przewiduje zasadę koncentracji na priorytetowych dziedzinach gospodarki i wskazuje Inteligentne Specjalizacje Pomorza oraz uzupełniające je branże kluczowe dla gospodarki, mające istotne znaczenie dla rozwoju

poszczególnych obszarów województwa. Pośród branż kluczowych dla województwa znajdują się branże: budowlana, drzewno-meblarska, kreatywna, rolno-spożywcza, metalowo-maszynowa, turystyczna i czasu wolnego, tworzyw sztucznych. W zdecydowanej większości branż kluczowych obecne są liczne firmy rzemieślnicze.

Oświata zawodowa w rzemiośle:

Jednym z najważniejszych zadań organizacji rzemieślniczych jest oświata zawodowa. Samorząd gospodarczy rzemiosła nadzoruje przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników w rzemiośle, udziela pomocy merytorycznej i organizacyjnej rzemieślnikom szkolącym uczniów, tworzy i prowadzi szkoły rzemieślnicze, przeprowadza egzaminy czeladnicze i mistrzowskie. Rzemiosło dysponuje szeroką ofertą szkoleniową (ponad 130 zawodów) umożliwiając kształcenie zarówno w nowoczesnych zawodach, jak i rzemiosłach historycznych o unikalnym charakterze artystycznym i rękodzielniczym. Organizacje rzemiosła są również organami prowadzącymi szkoły branżowe. Aktualnie w Polsce działają 44 branżowe szkoły rzemieślnicze, w których kształcą się ponad 8 tys. uczniów. Jest to typ szkoły, w której edukacja odbywa się w systemie dualnym, zatem teoria nauczana jest w szkole, a zajęcia praktyczne realizowane są bezpośrednio u rzemieślników – pracodawców w rzeczywistych warunkach pracy. W tym systemie kształcenie zawodowe jest ściśle dostosowane do oczekiwań i potrzeb pracodawców oraz pozwala uczniom na płynne przejście od nauki w szkole do czynnego życia zawodowego. W skali kraju ponad połowa pracowników wykształconych w systemie dualnym to efekt pracy rzemieślników. Obecnie u pracodawców-rzemieślników w całej Polsce szkoli się około 75 tys. uczniów. Zapotrzebowanie rynku pracy na fachowców – rzemieślników pozostaje na wysokim poziomie, co wskazuje corocznie tzw. barometr zawodów, gdzie nadal w (krajowej i podobnie w pomorskiej) czołówce zawodów deficytowych są zawody rzemieślnicze jak: dekarz, blacharz, cieśla, elektryk, elektromechanik, mechanik pojazdów samochodowych, monter instalacji budowlanych, ale też nauczyciele praktycznej nauki zawodu. Pomorze jest ważnym ośrodkiem oświaty zawodowej w rzemiośle, bowiem w województwie funkcjonują cztery szkoły rzemiosła – w Gdańsku, Wejherowie, Słupsku i Lęborku.

Wyzwania rzemiosła i sektora MŚP:

Firmy rzemieślnicze tak jak cały sektor MŚP, mierzą się w ostatnich latach z wieloma wyzwaniami i trudnościami w prowadzeniu działalności gospodarczej. Ogromnym problemem pozostaje sposób naliczania składki zdrowotnej wprowadzony przepisami programu poprzedniego rządu pn. Polski Ład. Ponadto przedsiębiorcy jako jedno z największych utrudnień wskazują niestabilność i nieprzewidywalność przepisów prawnych, w tym zwłaszcza przepisów podatkowych. Wyzwaniem pozostają rosnące koszty wynagrodzeń, stanowiące jedno z głównych obciążeń dla pracodawców, ale także trudna sytuacja na rynku pracy spowodowana brakiem fachowców. Ogromny wpływ na dynamiczny wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej w ostatnich latach niewątpliwie miała także ogólnie inflacja, ale zwłaszcza gwałtowny i utrzymujący się wzrost cen energii, gazu oraz paliwa.

Rzemieślnicy zatrudniający młodocianych pracowników wskazują też na szereg wyzwań związanych z realizacją praktycznej nauki zawodu i jej kosztami. W wielu branżach znaczną barierą pozostaje konkurowanie z produkcją masową i zaniżaniem cen, jak np. w przypadku pieczywa w dyskontach. Dla rzemieślników szczególnie istotna pozostaje pilna potrzeba nowelizacji *Ustawy o rzemiośle*, zwłaszcza w zakresie definicji rzemiosła, bowiem aktualnie

Ustawa wyklucza z rzemiosła spółki kapitałowe. Zgodnie z zasadą wolności gospodarczej zawartej w Art. 22 Konstytucji RP oraz wyrażonej w *ustawie Prawo przedsiębiorców*, przedsiębiorcy zatem także rzemieślnicy, powinni mieć prawo do prowadzenia działalności gospodarczej w dowolnej formie. Środowisko rzemiosła uważa, że jedynym wyróżnikiem decydującym o przynależności do rzemiosła powinny być kwalifikacje zawodowe w rzemiośle nabyte na podstawie dowodów kwalifikacji zawodowych. Jednocześnie istnieje konieczność podjęcia prac nad nową *Ustawą o rzemiośle*, która odpowiadać będzie na współczesne wyzwania i warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Rzemieślnicy, podobnie jak i inni przedsiębiorcy z sektora MŚP, z dużą nadzieją odbierają zapowiedzi strony rządowej dotyczące intensyfikacji działań na rzecz deregulacji, której celem jest poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Najważniejsze postulaty rzemiosła wspierane przez WRDS w Gdańsku:

- tzw. mała nowelizacja *Ustawy o rzemiośle* w zakresie zmiany definicji rzemiosła, znoszącej ograniczenia co do formy prowadzenia działalności gospodarczej w rzemiośle (zmiana zawarta w tzw. I ustawie deregulacyjnej procedowanej przez MRiT)
- nowa *Ustawa o rzemiośle*, która odpowiadać będzie na współczesne wyzwania i warunki prowadzenia działalności gospodarczej, uporządkuje i wzmocni samorząd gospodarczy rzemiosła w tym kwestię zrzeszania się rzemieślników oraz ureguluje zagadnienia dotyczące kształcenia dualnego
- docenienie potencjału i wzmocnienie kształcenia zawodowego w rzemiośle, w tym systemu dualnego kształcenia, poprzez m.in. poprawę doradztwa zawodowego i stworzenie zachęt do wyboru kształcenia zawodowego w rzemiośle; docenienie roli pracodawców zatrudniających i kształcących młodocianych pracowników i stworzenie zachęt do poszerzania tego grona (w postaci np. urealnienia kwot dofinansowania kształcenia młodocianych pracowników, zwolnień czy ulg podatkowych lub innych rekompensat, uproszczenia procedur i ograniczenia do minimum formalności związanych z organizacją kształcenia przez pracodawców, w tym z refundacją wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne); ponadto poprzez poprawę finansowania i wzmocnienie szkół rzemiosła
- ułatwienie rzemieślnikom dostępu do środków z funduszy unijnych, zwłaszcza bezzwrotnych, poprzez tworzenie programów przeznaczonych zarówno na ochronę tradycji rzemiosła i zawodów unikatowych, jak i na rozwój rzemiosła, inwestycje w automatyzację, cyfryzację, innowacje technologiczne czy rozwiązania GOZ itd. (np. tworzenie inkubatorów rzemieślniczych, małych centrów usług rzemieślniczych, wspieranie zakładania nowych firm rzemieślniczych przez młodych rzemieślników)
- budowa marki polskiego rzemiosła poprzez szeroką promocję rzemiosła – wyrobów i usług rzemieślniczych, a także wyboru ścieżki zawodowej w rzemiośle; pokazanie, że rzemiosło to nie tylko tradycyjne, zanikające zawody, ale także istotna część polskiego biznesu, pełna pasji, przedsiębiorczości i potencjału na przyszłość (poprzez m.in.: kampanie informacyjno-promocyjne, organizację targów rzemiosła na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym, udział rzemiosła w misjach gospodarczych i w międzynarodowych targach, zwiększenie finansowania w ramach programu rządowego Polski Inkubator Rzemiosła)

- działania mające na celu poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej sektora MŚP, w tym zwłaszcza intensyfikacja działań na rzecz deregulacji – poparcie dla postulatów dotyczących deregulacji przedstawionych przez Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców (dokument w załączeniu).

WRDS w Gdańsku stoi na stanowisku, że Rok Pomorskiego Rzemiosła powinien być okazją do szerokiej promocji rzemiosła i prezentacji organizacji samorządu rzemieślniczego, do wzmocnienia potencjału rzemiosła i jego marki oraz upowszechniania możliwości rozwoju zawodowego w rzemiośle zwłaszcza wśród młodzieży. WRDS w Gdańsku zachęca wszystkie strony dialogu do włączania się w obchody Roku Pomorskiego Rzemiosła i podejmowania działań na rzecz wspierania pomorskiego rzemiosła, co służyć będzie całemu regionowi.

Tadeusz Zdunek

Wiceprzewodniczący

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku